

Maahanmuuttajanuorten seksuaalikasvatus Helsingissä

Hoitotyön koulutusohjelma,
kättilö
Opinnäytetyö
17.04.2009

Tuula Martikainen-Ata
Tanja Vesivalo

Koulutusohjelma	Suuntautumisvaihtoehto	
Hoitotyön koulutusohjelma	Kättilön suuntautumisvaihtoehto	
Tekijä/Tekijät		
Tuula Martikainen-Ata ja Tanja Vesivalo		
Työn nimi		
Maahanmuuttajanuorten seksuaalikasvatus Helsingissä		
Työn laji	Aika	Sivumäärä
Opinnäytetyö	Kevät 2009	13 + 1 liite
TIIVISTELMÄ		
Ensimmäinen opinnäytetyömme (Asiantuntijoiden valmiuksia ja kokemuksia maahanmuuttajanuorten seksuaalikasvatuksesta) tuotti uutta tietoa maahanmuuttajanuorten seksuaalikasvatuksesta. Tarkoituksenamme tässä työssä oli tuoda julki se tieto seksuaalikasvattajille ja maahanmuuttajanuorten kanssa työskenteleville ja syventää maahanmuuttajanuorten kanssa työskentelevien henkilöiden tietoa aiheesta. Tavoitteenamme oli julkaista saadut tulokset artikkelin muodossa maahanmuuttoasioiden ammattilehdessä. Julkaisemalla tulokset artikkelin muodossa Monitori lehdessä ensimmäisen opinnäytetyömme tiedot levittyisivät ammatti-ihmisten kesken. Monitori lehti sopii siihen, koska se on maahanmuuttoasioiden ammattilehti. Ensimmäinen opinnäytetyömme tulokset osoittivat, että seksuaalikasvatuksessa tarvittaisiin kulttuurisensitiivisiä opetusmenetelmiä ja lähestymistapoja, jotta se vastaisi paremmin maahanmuuttajanuorten seksuaalikasvatuksen tarpeisiin. Koimme tärkeäksi julkaista työmme tulokset, koska kyseenomaista aihetta ei ole Suomessa aiemmin tutkittu eikä siitä ole juurikaan tutkittua tietoa saatavilla. Tästä johtuen tuntui luontevalta kirjoittaa artikkeli maahanmuuttajanuorten seksuaalikasvatuksesta. Aihetta voisi tutkia vielä lisää ja kysyä maahanmuuttajanuorten suoria mielipiteitä ja toivomuksia aiheesta.		
Avainsanat		
seksuaalikasvatus, seksuaaliterveys, maahanmuuttaja, asiantuntijuus		

Degree Programme in		Degree	
Nursing and Health Care		Bachelor of Health Care	
Author/Authors			
Tuula Martikainen-Ata and Tanja Vesivalo			
Title			
Sexuality Education for Immigrant Youth in Helsinki			
Type of Work	Date	Pages	
Final Project	Spring 2009	13 + 1 appendix	
ABSTRACT The objective of this final project was to publish the results of our final thesis (The Skills and Experiences of Experts regarding Sexuality Education for Immigrant Youth) which we finished in spring 2008. The results produced new information about sexuality education for immigrant youth in Helsinki which could be useful for people organizing sexuality education and those who work with immigrant youth. Our goal was to publish our results in form of an article in a journal dealing with topics of immigration. By publishing the results in form of an article in the Monitori journal the information we gained from our final thesis would spread among professionals. The Monitori journal is an adequate forum to publish this kind of information because it is a professional journal dealing with topics of immigration. The results of our final thesis showed that sexuality education would need culture sensitive teaching methods as well as approaches in order to respond to the needs that immigrant youth have regarding sexuality education. In our opinion, it was important to publish the results because in Finland no research has been done about sexuality education for immigrant youth. Additionally, evidence based information about this topic is hard to get. Therefore, it felt logical to write an article about the sexuality education for immigrant youth in Helsinki. Further research about this topic could be done by asking immigrant youth about their opinions and wishes regarding sexuality education.			
Keywords			
sexuality education, sexual health, immigrant, Monitori journal			

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	2
3	MAAHANMUUTTAJANUORTEN SEKSUAALIKASVATUS HELSINGISSÄ	2
4	TIETOPERUSTA AIHEESTA	3
	4.1 Aiemman opinnäytetyön tutkimuksen merkitys	3
	4.2 Käsitteiden esittely	4
	4.3 Aiemman opinnäytetyömme tulokset	6
5	MONITORI LEHTI	7
6	TYÖN ETENEMISAIKATAULU	7
7	ARTIKKELIN KIRJOITTAMISPROSESSIN KUVAUS	7
	7.1 Artikkelin suunnittelu	7
	7.2 Artikkelin kirjoittaminen	8
	7.3 Palautteet artikkelista	8
8	POHDINTA	9
	LÄHTEET	10
	LIITE	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aihe on *Maahanmuuttajanuorten seksuaalikasvatus Helsingissä*. Se pohjautuu ensimmäiseen opinnäytetyöhömmme *Asiantuntijoiden valmiuksia ja kokemuksia maahanmuuttajanuorten seksuaalikasvatuksesta*, jonka toteutimme laadullisena tutkimuksena haastatteleamalla viittä kolmannen sektorin asiantuntijaa. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysimenetelmällä ja tuotoksena syntyi tutkimusraportti.

Johtuen siitä, että työmme koostui kahdesta eri osa-alueesta, se oli myös osana kahta eri hanketta. Toinen niistä oli *LOG- sote* hanke eli *Lokaali ja globaali kehitys sosiaali- ja terveysalalla* ja toinen *Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen* - hanke. Metropolia ammattikorkeakoulu oli osatoimijana molemmissa hankkeissa.

Esittelemme tässä työssä lyhyesti aiheen teoreettista taustaa sekä käyttämiämme käsitteitä. Kuvaamme tämän opinnäytteen työtapaa ja etenemisaikataulua sekä käsittelemme työn julkaisemiseen liittyviä taustatietoja.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tarkoituksenamme tässä työssä oli tuoda julki ensimmäisen opinnäytetyömme (Martikainen-Ata - Vesivalo 2008) tuottama uusi tieto seksuaalikasvattajille ja maahanmuuttajanuorten kanssa työskenteleville ja syventää maahanmuuttajanuorten kanssa työskentelevien henkilöiden tietoa aiheesta. Tavoitteenamme oli julkaista saadut tulokset artikkelin muodossa (LIITE 1) maahanmuuttoasioiden ammattilehdessä.

Koimme tärkeänä, että tutkimuksesta saamamme tulokset julkaistaan, koska aihe on ajankohtainen. Suomessa maahanmuuttajanuorten seksuaalikasvatuksen tilaa ei ole tutkittu juuri lainkaan, eikä siihen meidän haastattelemiemme asiantuntijoiden mukaan ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Tulee kuitenkin muistaa, että maahanmuuttajat ovat kasvava väestöryhmä. Uskomme, että työstämme voisivat hyötyä ennen kaikkea seksuaalikasvatuksen järjestäjät, joiden asiakkaisiin kuuluu maahanmuuttajanuoria. Saamamme tulokset osoittivat, ettei perinteinen lähestymistapa seksuaalikasvatusaiheisiin ole välttämättä maahanmuuttajanuorille sopivin tapa käsitellä kyseenomaisia asioita. Olemme vakuuttuneita, että saamamme tulokset voisivat toimia pohjana uusien seksuaalikasvatustoimintatapojen ja -menetelmien kehittämisessä.

3 MAAHANMUUTTAJANUORTEN SEKSUAALIKASVATUS HELSINGISSÄ

Laajemmassa yhteydessä seksuaalikasvatus on olennainen osa seksuaaliterveyttä siinä mielessä, että se ohjaa terveeseen seksuaalikäyttäytymiseen. Tämän lisäksi jokaisella ihmisellä on perusoikeus saada tietoa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista.

Seksuaalikasvatuksesta vastaavat Helsingissä sekä peruskoulut että terveydenhuolto ja esim. ehkäisyneuvolat, kuten myös kolmannen sektorin toimijat. Seksuaalisuus on perusopetuksen opetussuunnitelmassa mainittu yhtenä terveystiedon osa-alueena, missä käydään läpi ihmissuhteita, seksuaalista käyttäytymistä ja niihin liittyviä arvoja sekä normeja. Oppilaan tulisi tietää seksuaaliterveyden perusteita, raskauden ehkäisyn merkitys ja menetelmät sekä osata pohtia ja perustella vastuullista seksuaalikäyttäytymistä. (Opetushallitus 2004: 200-202.) Maahanmuuttajanuoret liittyvät alkuperähdytyksen jälkeen opetussuunnitelman mukaiseen koulutukseen, jolloin heitä koskevat samat oppiaineet kuin muitakin nuoria. Näin ollen he osallistuvat myös samoille terveystiedon oppitunneille kuin suomalaisnuoret. Olennainen rooli on myös kolmannen sektorin toimijoilla. Tärkeimpiä seksuaalikasvatusta toteuttavia järjestöjä ovat mm. Väestöliitto, Sexpo, HIV Aids-Tukikeskus, Tyttöjen Talo, Miesten Keskus, Folkhälsan ym. Haastate-

lemamme kolmannen sektorin asiantuntijat käyvät myös kouluilla antamassa seksuaaliopetusta ja kohtaavat siellä maahanmuuttajanuoria, joten julkisen ja kolmannen sektorin välinen työjako saattaa käytännössä olla häilyvä, eli nuoret voivat kohdata työntekijöitä molemmilta sektoreilta.

4 TIETOPERUSTA AIHEESTA

4.1 Aiemman opinnäytetyön tutkimuksen merkitys

Asiakaslähtöisyys on kokonaisvaltaisen terveydenhoidon edellytys ja siihen kuuluvat palvelut tulisi järjestää siltä pohjalta. Ensisijaista oli mielestämme selvittää, onko nuorilla maahanmuuttajilla erilaisia seksuaali- ja lisääntymisterveydellisiä tarpeita kuin suomalaisnuorilla, jotta tarjotut palvelut kattaisivat myös heidän tarpeensa ja ennaltaehkäisisivät mahdollista seksuaalisesti epäterveellistä toimintaa tai käyttäytymistä. Toivoisimme, että sopivalla seksuaalikasvatuksella pystyttäisiin jo ennalta välttämään kulttuurisista syistä johtuvia pulmatilanteita valtaväestön ja vähemmistöjen välillä.

Nuorten maahanmuuttajien seksuaalikasvatusta, sekä asiantuntijoiden kokemuksia siitä ei ole Suomessa tutkittu. Seksuaalisuusaiheita koskeva kirjallisuus osoitti, että suomalaisten seksuaaliterveydestä löytyy runsaasti tutkittua tietoa (Kontula - Lottes 2000; Haavio-Mannila ym. 2002; Haavio-Mannila 2001). Myös suomalaisille nuorille suunnattua seksuaalikasvatusta ja heidän tietoja ja näkemyksiä seksuaaliterveydestä on tutkittu paljon (Kontula ym. 2001; Nummelin ym. 2000; Nummelin 2000; Liinamo 2005; Kosunen – Ritamo 2004). Suomessa maahanmuuttajia on tutkittu kohtalaisen paljon, mutta terveys ja sukupuolikysymyksiä ei ole juurikaan tarkasteltu yhdessä (Malin 2003: 330). Malin (2003: 321-322) on koonnut maahanmuuttajien terveyteen liittyviä tutkimuksia ja toteaa, että terveysaiheista on käsitelty muun muassa kidutusta ja lasten psyykkisten traumojen hoitoa sekä rasismien ja syrjinnän psykososiaalisia terveysvaikutuksia. Hän löysi myös tutkimuksia somalialaisten terveyskäsitteistä ja raskauden sekä synnytyksen ajan hoitokokemuksista. Niiden lisäksi hän mainitsee tutkimuksia maahanmuuttajien terveydenhuollon palvelujen käytöstä ja hoitokokemuksista sekä alan työntekijöiden ja maahanmuuttajien välisistä asenteista. Maahanmuuttajien terveyttä käsitteleviä opinnäytetöitä on paljon, mutta ne ovat varsin hajanaisia, koska otokset ovat olleet liian pieniä. (Malin 2003: 321-322). Liebkind (2000) on mm. tarkastellut nuorten maahanmuuttajien psyykkistä hyvinvointia ja mitkä seikat siihen vaikuttavat.

Seksuaalisuutta ja seksuaaliterveyttä koskeva ulkomainen kirjallisuus osoittaa, että kulttuurilla näyttää olevan merkitystä ja vaikutusta terveyteen. Ulkomaalaisten tutkimusten mukaan maahanmuuttajilla on usein erilainen ymmärrys seksuaalisuudesta ja seksuaaliterveydestä kuin valtaväestöllä. Fisher ym. (2003) esittävät kaksi tapausta, joista käy ilmi, että mm. ihmisen velvollisuus ja asema yhteiskunnassa, järjestetyt avioliitot ja seksuaalikasvatuksen puute muokkaavat intialaisten seksuaalisuuden ymmärrystä. Lechky (1997) esittää kokemuksia siitä, että eri etniset ryhmät tarvitsevat eri HIV/AIDS viestejä. Hänen kokemuksissa korostuu perheen ja perinteisten ajattelumallien vahvat vaikutukset siihen, että ihmiset eivät puhu seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. Izugbaran (2004) mukaan kulttuurinen sosialisatio ruokkii sukupuoliroolien malleja ja niiden mukaista käyttäytymistä. Myös Orgockan (2004) tutkimuksesta ilmenee perheen ja uskonnon perinteisten ajattelumallien johtavan siihen, että seksuaalisuudesta puhuminen on minimalisoitu. Sekä Orgocka että Izugbara päättelivät, että kulttuurisensitiivinen seksuaalikasvatus on tarpeellista.

Vastaavanlaisen viestin kulttuurisensitiivisyydestä antavat myös suomalaiset tutkimukset. Huuonon (2001) on tutkinut maahanmuuttajien kokemuksia Suomen äitiyshuolosta ja tulokset kertovat, että maahanmuuttajien olevan aika tyytyväisiä siihen. Degni (2004) on tutkinut somalialaisten naisten ehkäisyn käyttöä. Hänen tutkimuksesta käy myös ilmi, että sosiaaliset ja kulttuuriset ajattelumallit vaikuttavat siihen olennaisesti. Esitetyt tutkimukset osoittavat, että seksuaalisuus ja seksuaaliterveys ymmärretään eri kulttuureissa eri tavoin. Tästä johtuen koimme aiheelliseksi tutkia, onko maahanmuuttajanuorilla Suomessa mahdollisesti eri seksuaalikasvatuksen tarpeita.

4.2 Käsitteiden esittely

Yksi työmme kannalta keskeisimmistä käsitteistä oli seksuaaliterveys. Useimmiten seksuaaliterveyden käsitteen määrittely pohjautuu WHO:n antamaan määritelmään (WHO 2004: 3), jonka Kosunen ym. (2004: 5) esittävät suomeksi seuraavasti:

”Seksuaaliterveys on seksuaalisuuteen liittyvän fyysisen, emotionaalisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila; siinä ei ole kyse vain sairauden, toimintahäiriön tai raihnaisuuden puuttumisesta. Hyvä seksuaaliterveys edellyttää positiivista ja kunnioittavaa asennetta seksuaalisuuteen ja seksuaalisiin suhteisiin sekä mahdollisuutta nautinnollisiin ja turvallisiin seksuaalisiin kokemuksiin ilman pakottamista, syrjintää ja väkivaltaa. Hyvän seksuaaliterveyden saavuttaminen ja ylläpitäminen edellyttää kaikkien ihmisten seksuaalisten oikeuksien kunnioittamista, suojelemista ja toteuttamista”.

Toinen olennainen käsite oli seksuaalikasvatus, jonka Nummelin (2000) määrittelee yläkäsitteeksi. Se tarkoittaa ”ammatillista, institutionaalista toimintaa, jonka sisältönä ja kohteena on seksuaalisuutta koskeva ymmärrys ja kokemus ja päämääränä yksilöiden ja yhteisön seksuaalisen hyvinvoinnin kokonaisvaltainen edistäminen” (Nummelin 2000: 25). Laadukas seksuaalikasvatus luo nuorille sellaiset oppimismahdollisuudet, joiden kautta heidän seksuaalisuuteen liittyvä itsenäinen ajattelu, toiminta ja arjenhallinnan kompetenssi kehittyy ja kokonaiskäsitelmä seksuaalisuuteen liittyvistä asioista jäsentyy (Nummelin 2000: 33). Alakäsitteinä hän käyttää seksuaaliopetusta, seksuaali-neuvontaa ja seksuaalivalistusta. Seksuaaliopetus on määritelty kouluissa opetussuunnitelman mukaisesti tapahtuvana seksuaalisuuteen liittyvien asioiden käsittelynä (Nummelin 2000: 26). Seksuaalivaltuutuksella hän tarkoittaa ammatillista, henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvaa nuoren yksilöllisten, seksuaalisuuteen liittyvien kysymysten käsittelyä, joka toki voi tapahtua kahden tai useamman nuoren kesken (Nummelin 2000: 28-29). Seksuaalivalistus sen sijaan on ammatillista, joukkoviestintän keinoin tapahtuvaa seksuaalisuuteen liittyvien asioiden käsittelyä, jolle on tyypillistä yksisuuntaisuus ja henkilökohtaisen viestinnän puuttuminen (Nummelin 2000: 30). Tässäkin työssä käytimme kyseistä käsitejärjestelmää. Seksuaalikasvatuksen sisältö riippuu paljon asiantuntijasta.

Käsite maahanmuuttaja on kiistanalainen ja ristiriitainen, sillä sen käyttö yleensä yleistää kaikki maahanmuuttajat yhtenäiseksi ryhmäksi ja samalla unohtuu henkilön kohtaaminen yksilönä (Säävälä 2007). Vaikka itse käytimme sekä aikaisemmassa että tässä työssä maahanmuuttaja- termiä, haluamme korostaa, että näemme maahanmuuttajina henkilöt, joiden kulttuurinen tausta poikkeaa jollain tavalla valtaväestön kulttuurista. Tärkeimpänä määrittelijänä pidämme sitä, miten henkilö itse kokee itsensä ja identiteettinsä.

Asiantuntija on ihminen, jonka toiminnassa yhdistyy käytännöllinen ja teoreettinen tieto sekä sopiva asenne työtään kohtaan (Benner ym. 1999, Eteläpelto 1997). Tässä työsämme tarkoitamme asiantuntijoilla sellaisia ihmisiä, joilla on kokemusta sekä seksuaalikasvatuksen alueelta että maahanmuuttajanuorten kanssa työskentelystä. Lisäksi olennainen taito on kulttuurikompetenssi, jonka Matinheikki-Kokko (2002: 292) määrittelee toimintavalmiutena työympäristössä, jossa toimijat edustavat eri etnisiä ja kulttuurisia ryhmiä.

4.3 Aiemman opinnäytetyömme tulokset

Haastattelemiemme asiantuntijoiden mukaan seksuaalikasvatustilanteet ovat hyvin erilaisia riippuen ryhmäkoosta ja maahanmuuttajanuorten osuudesta niissä. Myös käsiteltävät aiheet, käytetyt opetusmenetelmät sekä toimintafilosofia vaihtelee seksuaalikasvatuksen järjestäjästä riippuen. Kaiken kaikkiaan maahanmuuttajanuorten keskimääräinen osuus osallistujaryhmissä on yleensä valtaväestöä pienempi eikä heille juurikaan valmistella erityisesti heille sopivia seksuaalikasvatusaiheita.

Asiantuntijat mainitsivat sellaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat ulkoapäin maahanmuuttajanuorten suhtautumiseen seksuaalikasvatukseen. Näitä olivat perhe, kulttuuri, elämän historia ja suomalaiseen yhteiskuntaan samaistuminen. He kuvasivat myös miten maahanmuuttajanuorten suhtautuminen seksuaalikasvatukseen ilmenee. Ilmenemismuodoissa löytyi sekä yhtäläisyyksiä että eroja suomalaisnuoriin nähden. Esimerkiksi maahanmuuttajanuori saattaa ryhmässä käyttäytyä suomalaisnuoren tapaan ujostellen, mutta hän saattaa myös kokea, etteivät käsiteltävät asiat koske häntä tai jopa kieltäytyä osallistumasta. Johtopäätöksenä voimme sanoa, että maahanmuuttajanuorilla on seksuaalikasvatuskysymysten lisäksi tiettyjä erityiskysymyksiä, joihin yleinen seksuaalikasvatus harvoin yltää vastaamaan.

Asiantuntijat tiedostivat omat valmiutensa kuten myös kehityshaasteensa maahanmuuttajien kanssa työskennellessään. Valmiuksina nousivat esiin asenne, vuorovaikutustaidot, verkostoituminen muiden järjestöjen tai toimijoiden kanssa sekä valmius oppia uutta. Kehittymishaasteiksi haastateltavat mainitsivat tiedon lisäämistarpeen, yhteistyön maahanmuuttajanuorten vanhempien kanssa, asiakaslähtöisyyden ja pojille tarjottavien palveluiden kehittämisen.

Haastatteluissa havaitsimme haastateltavien kuvaamissa tilanteissa nuorten kanssa kahta erilaista vuorovaikutusta riippuen siitä, onko kontakti lyhyt- vai pitkäaikainen. Pitkäaikaisissa kontakteissa korostuu luottamus, ymmärrys, empatia ja sensitiivisyys ym., kun taas lyhyissä kontakteissa pysytään melko pinnallisella ja persoonattomalla tasolla. Johtopäätöksenä voimme esittää joidenkin asiantuntijoiden antaman kommentin, joka korostaa, että asenteet painavat enemmän kuin koulutus. Näistä kahdesta johtopäätöksestä johtuen näyttäisi siltä, että maahanmuuttajanuorille sopii paremmin kokonaisvaltainen lähestyminen seksuaalikasvatukseen verrattuna sellaisen lähestymistapaan, joka käsittelee suoraan tai ainoastaan seksuaalikasvatusaiheita. Seksuaalikasvatuksen voisi esimerkiksi nähdä osana nuorisotyötä, johon kuuluu myös sellaiset aiheet kuin elämän eri vaiheet, toiminta- ja päätöksenteon valmiudet ja ehjä minä.

5 MONITORI LEHTI

Tämän opinnäytetyön ideana oli julkaista ensimmäisen opinnäytetyömme tulokset artikkelin muodossa Monitori lehdessä, koska koimme tärkeäksi, että saadut tiedot levit-tyisivät ammatti-ihmisten kesken. Monitori lehti sopii siihen, koska se on maahanmuut-toasioiden ammattilehti ja sitä lukevat maahanmuuttajien kanssa työskentelevät, maa-hanmuuttajat itse sekä aiheesta kiinnostuneet. Artikkelissa käsitelimme ainoastaan en-simmäisen opinnäytetyön tuloksia ja esitimme ne ymmärrettävässä muodossa.

6 TYÖN ETENEMISAIKATAULU

Työn etenemisaikataulu oli seuraavanlainen: kirjoitimme artikkelin ja tämän työn ennen joulua 2008. Otimme yhteyttä maahanmuuttoasioiden ammattilehti Monitori lehteen myös ennen joulua 2008 ja saimme siltä positiivisen vastauksen julkistamisaikeen suh-teen. Lehtiartikkeli oli toimitettava lehden toimitussihteerille 25.1.2009 mennessä. Tä-män opinnäytetyömme saimme päätökseen kevään 2009 aikana.

7 ARTIKKELIN KIRJOITTAMISPROSESSIN KUVAUS

7.1 Artikkelin suunnittelu

Otimme yhteyttä Monitori lehteen joulukuussa 2008 ja he hyväksyivät pienimuotoisen artikkelin seuraavaan numeroon melko pian. Vaatimuksena heillä oli, että keskitymme tiukasti opinnäytetyömme tuloksiin. Artikkelin pituudeksi oli asetettu 5000 merkkiä. Ar-tikkeli piti toimittaa lehteen 25.1.2009 mennessä.

Aikataulun olleensa tiukka ryhdyimme heti kirjoittamaan artikkelia ja saimme sen suh-teellisen nopeasti valmiiksi. Artikkelissa pyrimme fokusoimaan aiemman opinnäyte-työmme tuloksiin. Koimme kuitenkin, että meidän täytyi hieman alustaa sen taustaa ja selittää artikkelissa, että kyse on ammattikorkeakoulun opinnäytetyön esittelystä. Muu-ten yritimme kirjoittaa niin selkeästi ja ymmärrettävästi kuin mahdollista.

7.2 Artikkelin kirjoittaminen

Toisaalta artikkelin kirjoittaminen tuntui helpolta ja tyydyttävältä, koska saimme keskittyä ainoastaan tutkimuksemme tuloksiin. Koimme, että nimenomaan tulokset ovat opinnäytetyömme tärkein saavutus. Toisaalta kirjoittamisprosessi oli vaativa, koska tuntui vaikealta puristaa tulokset ytimekkääseen muotoon.

Tämän työn kirjoittaminen oli varsin vaikeaa, koska emme alussa hahmottaneet selvästi työn tarkoitusta emmekä tavoitetta. Olimme vielä liian kiinni ensimmäisessä opinnäytetyössä. Ohjaavan opettajan ohjaus auttoi melkoisesti hahmottamaan tämän työn tarkoituksen ja fokusoimaan siihen.

7.3 Palautteet artikkelista

Ensimmäiset palautteet saimme toista opinnäytetyötä ohjaavalta ohjaajalta, jonka kanssa kävimme artikkelin läpi. Hän antoi meille hyviä kommentteja ja korjasimme artikkelia niiden perusteella.

Seuraavaksi pyysimme palautetta toiselta ensimmäisen opinnäytetyön ohjaajalta, joka itse asiassa meille ensimmäisen opinnäytetyön jälkeen ehdotti artikkelin kirjoittamista Monitori lehteen. Ensimmäisen opinnäytetyön ohjaaja Kaija Matinheikki-Kokko luki artikkelimme ja kommentoi sitä tarkasti ja laajemmasta näkökulmasta katsoen. Hän pyysi meitä perustelemaan kirjoittamiamme väitteitä, jotta olisimme valmistautuneet lukijoiden palautteeseen. Hän myös ehdotti, että lähettäisimme artikkelin ensimmäisen opinnäytetyömme toiselle ohjaajalle sekä sitä varten haastatelluille asiantuntijoille kommentoitavaksi, mutta aikataulun tiukkuudesta johtuen se ei ollut enää mahdollista.

Lähetimme artikkelin Monitori lehden toimitukseen tammikuussa 2009 ja odotimme palautetta sieltä. Tätä työtä kirjoittaessa palautetta ei vielä tullut. Jos saamme ajoissa Monitori lehden toimitukselta kommentteja tai korjauspyyntöjä, huomioimme heidän korjausehdotuksensa artikkelissa. Opinnäytetyömme valmistuu ennen artikkelin julkaisua, joten emme voi tässä vaiheessa esittää lehden antamaa palautetta.

8 POHDINTA

Tuntui luontevalta kirjoittaa ensimmäisestä opinnäytetyöstämme artikkeli. Koimme tärkeäksi julkaista työmme tulokset, koska ko. aihetta ei ole Suomessa aiemmin tutkittu eikä siitä ole juurikaan tutkittua tietoa saatavilla.

Meillä oli alusta lähtien mielessä julkaista tulokset artikkelin muodossa. Toki olisimme halunneet tutkia aihetta vielä lisää ja saada maahanmuuttajanuorten suoria mielipiteitä ja toivomuksia aiheesta. Tämä olisi voinut täydentää valitsemaamme aihetta. Toisaalta artikkelin pituusrajoituksen kannalta oli hyvä, että keskityimme vain ensimmäisen opinnäytetyön tuloksiin.

LÄHTEET

- Benner, Patricia – Tanner, Christine A. – Chesla, Catherine A. 1999: Asiantuntijuus hoitotyössä. Hoitotyö, päättelykyky ja etiikka. Juva: WSOY.
- Degni, F. 2004: The Social and Cultural Determinants of the Use of Contraception among Married Somali Women Living in Finland. *Stakes Tutkimuksia* 148. Helsinki: Stakes.
- Eteläpelto, Anneli 1997: Asiantuntijuuden muuttuvat määritykset. Teoksessa Kirjonen, Juhani – Remes, Pirkko – Eteläpelto, Anneli (toim.): *Muuttuva asiantuntijuus*. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos. 86-102.
- Fisher, Judith A. – Bowman, Marjorie – Thomas, Tessie 2003: Issues for South Asian Indian Patients Surrounding Sexuality, Fertility, and Childbirth in the US Health Care System. *Journal of the American Board of Family Medicine* 16/2. 151-155. <<http://www.jabfm.org/cgi/reprint/16/2/151>>. Luettu 29.03.2007.
- Haavio-Mannila, Elina 2001: *Seksin trendit meillä ja naapureissa*. Porvoo: WSOY.
- Haavio-Mannila, Elina – Kontula, Osmo – Rotkirch, Anna 2002: *Sexual Lifestyles in the Twentieth Century. A Research Study*. New York: Palgrave.
- Huomonen, Anne 2001: *Maahanmuuttaja äitiyshuollon asiakkaana – Kätilöiden kokemuksia maahanmuuttajaäitien ja –perheiden kohtaamisesta ja vuorovaikutuksesta. Päättötyö*. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Hoitotyön koulutusohjelma.
- Izugbara, Otutubikey C. 2004: Notions of sex, sexuality and relationships among adolescent boys in rural southeastern Nigeria. *Sex education* 4/1. 63-79.
- Kontula, Osmo – Lottes, Ilsa 2000: *Seksuaaliterveys Suomessa*. Helsinki: Tammi.
- Kontula, Osmo – Cacciatore, Raisa – Apter, Dan – Bildjuschkin, Katriina – Törhönen, Marjatta – Koski, Seija – Tiilo, Leena 2001: *Koululaisten tiedot seksuaaliterveydestä. Katsauksia E11/2001*. Helsinki: Väestöliitto.
- Kosunen, Elise – Ritamo, Maija 2004: *Näkökulmia nuorten seksuaaliterveyteen. Stakes Raportteja* 282. Helsinki: Stakes.
- Lechky, Olga 1997: Multiculturalism and AIDS: different communities mean different educational messages required. *Canadian Medical Association Journal* 156/10. 1446-1448. <<http://www.cmaj.ca/cgi/reprint/156/10/1446>>. Luettu 29.03.2007.
- Liebkind Karmela (toim.) 2000: *Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Liinamo, Arja 2005: *Suomalaisnuorten seksuaalikasvatus ja seksuaaliterveystiedot oppilaan ja koulun näkökulmasta. Arviointia terveyden edistämisen viitekehyydessä. Studies in Sport, Physical Education and Health* 106. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto.

- Malin, Maili 2003: Maahanmuuttajien terveys Suomessa. Teoksessa Luoto, Riitta – Viisanen, Kirsi – Kulmala, Ilona (toim.): Sukupuoli ja terveys. Tampere: Vastapaino. 319-333.
- Martikainen-Ata, Tuula - Vesivalo, Tanja 2008: Asiantuntijoiden valmiuksia ja kokemuksia maahanmuuttajanuorten seksuaalikasvatuksesta. Opinnäytetyö. Helsinki: Stadia ammattikorkeakoulu.
- Matinheikki-Kokko, Kaija 2002: Kulttuurikompetenssin oppimisen toisesta kulttuurista tulevien ohjaustyössä. Teoksessa Eteläpelto, Anneli – Tynjälä, Päivi (toim.): Oppiminen ja asiantuntijuus. Helsinki: WSOY. 291-305.
- Nummelin, Raija 2000: Seksuaalikasvatusmateriaalit – pääkaupunkiseutulaisten nuorten näkemyksiä ja kokemuksia. Acta Universitatis Tamperensis 778. Tampere: Tampereen Yliopisto.
- Nummelin, Raija – Rimpelä, Matti – Luopa, Pauliina – Stubbe, Jennifer – Jokela, Jukka 2000: Seksuaalikasvatus helsinkiläisten yläasteiden haasteena. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja A9:2000. Helsinki: Stakes.
- Nurmi, Tuulikki 2000: Seksuaaliterveys ja terveydenhoitaja. Seksuaaliterveyden edistäminen ja terveydenhoitajiksi valmistuvien seksuaaliterveyden asiantuntijuus 1970-, 1980- ja 1990-luvuilla. Julkaisuja 2000:13. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Opetushallitus 2004: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Määräys 1-3/011/2004. Helsinki: Opetushallitus.
<http://www.oph.fi/ops/perusopetus/pops_web.pdf>. Luettu 15.01.2008.
- Orgocka, Aida 2004: Perceptions of communication and education about sexuality among Muslim immigrant girls in the US. Sex Education 4/3. 255-271.
- Säävälä, Minna 2007: Maahanmuuttaja-termin käyttöä on syytä rajata. Helsingin Sanomat 13.5.2007. C6.
- WHO 2004: What constitutes sexual health? Progress in sexual health research No. 67. 2-3. <<http://www.who.int/reproductive-health/hrp/progress/67.pdf>>. Luettu: 21.08.2007.

Artikkeli Monitori lehteen

Maahanmuuttajien seksuaalikasvatus Helsingissä
Tuula Martikainen-Ata ja Tanja Vesivalo
Kätilöopiskelijat AMK

Talvella 2007-2008 teimme opinnäytetyön maahanmuuttajanuorten seksuaalikasvatuksesta osana Metropolia ammattikorkeakoulun laajempaa projektia. Haastattelimme viittä Helsingissä toimivaa seksuaalikasvatusta toteuttavaa kolmannen sektorin asiantuntijaa heidän kokemuksistaan maahanmuuttajanuorten suhtautumisesta seksuaalikasvatustilanteisiin ja kuinka he näkevät omat kulttuurisensitiiviset valmiutensa. Mielenkiintonamme oli selvittää, vastaako Suomessa nuorille järjestetty seksuaalikasvatus maahanmuuttajanuorten tarpeita.

Asiantuntijoiden järjestämissä seksuaalikasvatustilanteissa ryhmäkoot (6-200 osallistujaa), heidän käyttämänsä menetelmät ja käsitellyt aiheet vaihtelevat. Myös maahanmuuttajien osuus osallistujaryhmissä vaihtelee, mutta on monesti verraten pieni. Useimmat haastateltavista eivät valmistele erityisiä aiheita maahanmuuttajanuorille.

Haastatteluista kävi ilmi, että maahanmuuttajanuorten suhtautumisessa seksuaalikasvatukseen on paljon yhtäläisyyksiä, mutta havaittavissa on myös eroja suomalaisnuoriin nähden. Tyypillisiä reaktioita seksuaalikasvatuksen opetustilanteissa sekä suomalaisille että maahanmuuttajanuorille ovat hihittely, ujous, provokatiivinen käytös ja pröystäily. Kuten suomalaiset ikätoverit myös maahanmuuttajanuoret hakeutuvat asiantuntijoiden puheille, mutta tapa, jolla he ottavat kontaktia on selvästi erilainen. Nuoret maahanmuuttajat eivät ota seksuaalisuutta suoraan puheeksi, vaan he tarvitsevat enemmän aikaa rohkaistua ja luottaa heidän kanssa työskenteleviin asiantuntijoihin. Yksi haastattelemamme ilmaisi osuvasti, että he saattavat tulla nykäläisensä hihasta vasta monen kuukauden kuluttua, kun nuori kokee aiheen käsittelemisen turvalliseksi.

Asiantuntijoiden mukaan osa koulussa järjestetystä seksuaalikasvatuksesta menee hukkaan, koska maahanmuuttajanuorten erityiskysymyksiä ei huomioida. Joskus nuori saattaa kokea, ettei käsiteltävä asia koske häntä. Näin ollen hän ”sulkee korvansa” ja samalla itsensä koko tapahtumasta. Näissä tilanteissa seksuaalikasvattajan ja nuoren välille ei synny keskustelua ja yhteisymmärrystä puuttuu. Esimerkiksi ehkäisy on usein nuorille maahanmuuttajatyöille arka aihe. Haastateltavien seksuaalikasvattajien mielestä häveliäisyys liittyy sekä uskontoon että kulttuuriin. Ne saattavat kieltää ehkäisyyn sekä asettaa seksuaalisuuden tabuksi. Myös itsensä koskettaminen ja sukupuolielinten tai alastomuuden näkeminen voi olla vierasta, mikä tulisi huomioida kulttuurisensitiivisen seksuaalikasvatuksen opetusmenetelmien valinnassa.

Haastateltavien arvioidessa omia valmiuksiaan työskennellä maahanmuuttajien kanssa, keskeiseksi tekijäksi nousi oikea asenne pikemmin kuin erityinen koulutus. Asiantuntijat uskovat, että tieto nuorten kulttuurisesta taustasta on hyödyllistä, muttei välttämätöntä. Jotkut haastateltavat korostivat, että nuoren aito kunnioittaminen ja kohtaaminen on tärkeämpää kuin mikään viranomaisille järjestetty maahanmuuttaja-koulutus. Monet haastateltavista pyrkivätkin eroon maahanmuuttajien ”lokeroinnista” ja kieltäytyvät leimaamasta heitä haastavaksi kohderyhmäksi. He kokevat omien vuorovaikutustaitojensa olevan kohdallaan, mutta asettavat haasteeksi konkreettisen asiakaslähtöisyyden. Tämä tarkoittaa sitä, että maahanmuuttajanuoria kuunneltaisiin tarkemmin ja heidän seksuaalikasvatuksen tarpeet otettaisiin yksilö- ja kulttuurikohtaisesti huomioon.

Olenneisimpana löydöksenä aineistosta nousi havainto vuorovaikutuksen laadusta ja kestosta. Luokittelimme asiantuntijoiden kuvaamat seksuaalikasvatustilanteet lyhyisiin ja pitkiin vuorovaikutuskontakteihin. Lyhyet kontaktit ovat yleensä kertaluonteisia, luentopohjaisia ja isolle yleisölle suunnattuja. Niissä yksilöllinen kontaktin luominen on harvoin mahdollista. Sen sijaan

seksuaalisuuden ollessa osana kokonaisvaltaista nuorisotyötä, yhteisiä tapaamisia on useimpia ja näin sekä tutustuminen että luottamuksen syntyminen on helpompaa. Yksilölliset, jatkuvat kohtaamiset luovat turvallisuuden tunnetta ja mahdollistavat asiakaslähtöisen aiheiden käsittelyn. Kun nuori on viettänyt tarpeeksi aikaa tuttujen asiantuntijoiden kanssa ja oppinut luottamaan heihin, hän voi itse ottaa seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset puheeksi asiantuntijoiden kanssa kun hän on siihen itse valmis.

Haastattelujen perusteella maahanmuuttajanuorilla on pitkälti samoja seksuaalikasvatuskysymyksiä kuin suomalaisnuorilla. Niiden lisäksi heillä on kuitenkin myös kulttuurista tai uskonnosta johtuvia erityiskysymyksiä, jotka tulee ottaa ohjauksessa huomioon. Johtuen seksuaalisuuden tabuluonteisuudesta vuorovaikutussuhteessa maahanmuuttajanuorten kanssa korostuu luottamuksen luominen, avoin asenne sekä herkkyys ja empatia huomioida heidän tarpeitaan. Jotta seksuaalikasvatus Suomessa voisi paremmin vastata maahanmuuttajanuorten seksuaalikasvatuksen tarpeisiin tarvittaisiin kulttuurisensitiivisiä opetusmenetelmiä ja lähestymistapoja.